

BAĞIMSIZLIK MÜCADELEMİZDE YANIMIZDA BATILI SENDİKALAR YOK

Türksolu Dergisi, Mayıs 2002

Yıldırım Koç

Ulusötesi sermayenin gücü ve ağırlığı özellikle 70'li yıllardan itibaren daha da arttı. Emperyalizmin saldırıları yoğunlaştı. Yalnız belli çevreler emperyalizm yerine küreselleşme kavramını yeğliyorlar ve emperyalizme karşı mücadeleyi de küreselleşme karşıtlığı biçiminde formüle etmeye çalışıyorlar. Bu koşullarda azgelişmiş ülkelerde işçi sınıfı hareketinin önünde ikili seçenek ortaya çıkıyor. Bu, geçmişle kıyaslandığında farklı bir durum. 1970'li yıllara kadar dünyanın atölyeleri gelişmiş kapitalist ülkelerdi. Ama günümüzde iletişim ve ulaştırma teknolojisinde yaşanan büyük atılımların ardından ve Sovyet sisteminin çökmesiyle birlikte hızlanan bir süreç öne çıktı ve dünyanın atölyeleri artık az gelişmiş ülkeler haline geldi. Yapılan araştırmalar imalat sanayiinde az gelişmiş ülkelerde çalışan işi sayısının gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sayısının çok ötesine geçtiğini gösteriyor. Diğer deyişle, Üçüncü Dünya, az gelişmiş ülkeler artık köylü toplumu olmaktan çıkıyor, işçileşiyor ve bu işçileşen üçüncü dünyanın karşısında emperyalist ülkeler sermayedar sınıfı temsil eder konuma geliyor. Bu 1919'lardan, 1920'lerden, 1930'lardan farklı bir durum.

Bu koşullarda az gelişmiş ülkelerde sendikacılık hareketi hızla bir tercihe zorlanıyor. İki, seçenektan biri, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki sendikalarla birlikte emperyalizm karşıtı bir çizgi izlemek. İkincisi, ülkedeki anti-emperyalist güçlerle ittifakı temel almak. Emperyalizm azgelişmiş ülkelerde çeşitli emekçi sınıf ve tabakalara büyük darbe indiriyor; ulus devleti zayıflatmaya ve hatta ortadan kaldırmaya çalışırken yurtsever, vatansever, milliyetçi unsurları karşısına alıyor. Ülkemizde de bu tercih yaşanıyor.

Benim kişisel tercihim, bugüne kadar uluslararası sendikacılık hareketi ile ilgili deneyimlerimden hareketle, ulusal güçlerle ittifakın temel alınması, uluslararası sendikal örgütlerle ilişkilerin de bel bağlanmaması gereken bir yedek güç olduğunun unutulmaması.

Kurtuluş Savaşı'nda Batı sendikaları Türkiye'yi desteklemedi

Bu yargıya varmamda uluslararası sendika hareketinin izlediği çizgi önemli rol oynadı. Birincisi, 1919-1922 döneminde Türk halkı emperyalizme karşı başarılı ilk ulusal kurtuluş savaşını verirken uluslararası sendikacılık hareketinden hiç destek almadı. Açıklama bile yoktur. O dönemde uluslararası sendikalar federasyonu IFTU vardır. IFTU'nun tarihini bu gözle tekrar okuduğumda bizim ulusal kurtuluş mücadelemize en ufak bir desteğinin olmadığını tekrar gördüm. O dönemde uluslararası işkolu federasyonlarının da Türk ulusal kurtuluş savaşına desteği yoktur.

Bizim bugün, tüm halkımızın, tüm emekçi sınıf ve tabakaların, ulus devletten ve Türkiye Cumhuriyeti devletinden yana olan bütün güçlerin karşısında emperyalizm vardır. Emperyalizmin devletler boyutunda AB ve ABD, örgütler boyutunda da uluslararası finans kuruluşları IMF, Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü bulunmaktadır. Uluslararası

sendikal örgütlerin genel kurul kararlarına ve politikalarına bakıldığında anti-emperyalist bir tavır söz konusu değildir. Uluslararası sendikacılık hareketinin genel kurul kararlarında, yönetim kurulu kararlarında emperyalizm aleyhinde tek bir cümleye rastlayamazsınız. IMF, Dünya Bankası ve DTÖ'yu eleştiren ve bunlara karşı açık tavır alınmasını öngören hiçbir örgüt yok. Bunların politikasının değiştirilmesini önerebiliyorlar, onun ötesine gidemiyorlar. Hele bazı örgütler bu IMF ve Dünya Bankası gibi örgütleri destekliyor. Onlarla işbirliğini temel alan bir sendikal strateji izliyor.

Onun ötesinde Türkiye'de işçi sınıfı açısından ve ulus devletten yana olan kesimler açısından son derece önemli olan bir konu ulus devletin ekonomik ayağını oluşturan kamu kurum ve kuruluşlarının güçlendirilmesi. Bu nedenle özelleştirmeye karşı çıkıyoruz. Ama uluslararası sendikal örgütlerde özelleştirmeye cepheden karşı çıkıp kamu sektörünün sistemli bir biçimde büyütülmesini, 1930'lar Türkiye'sinde olduğu gibi devletin bu alana plan aracılığıyla etkili bir biçimde katılımını savunan bir örgüt hemen hemen yok. Uluslararası işkolu federasyonlarından biri bu alanda örgütlü olduğu için özelleştirmeye karşı çıkıyor. Ama diğer önemli bölümü özelleştirmenin biçimini tartışıyor ve özelleştirme karşıtlığını gündemine bile almıyor.

1919-1922'de 3 kuruş için grev yapan Türk sendikaları işgale karşı çıkmadı

Bu koşullarda Türkiye'de işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin birinci düşmanı, emperyalizmdir. Tarım hızla tasfiye edilerek halkımızın hızla işçileştirildiği koşullarda, Türkiye'nin Avrupa'nın ucuz işçili atölyesi haline getirilmek istendiği koşullarda, Türkiye işçi sınıfının karşısında bir süre sonra büyük yerli sanayici bile kalmayacak, emperyalistler doğrudan doğruya işveren duruma gelecek. Ama, işçi sınıfı 1919'daki gibi zayıf değil, önemli bir birikim yarattı. Bilinç düzeyi de çok daha farklı.

Bu nedenlerle, işçi sınıfının ittifaklarını belirlerken, aidat ödemesine karşın grevler sırasında bile somut destek sağlayamadığı uluslararası sendikal örgütlere bel bağlaması yerine, emperyalizmin Türkiye'de ezdiği ve sömürdüğü kesimlere bel bağlamasını, ulusçu, ulusalcı kesimlere bel bağlamasını, onlarla aynı safta yer almasını daha doğru buluyorum.

Bu kararın verilmesinde geçmişte önemli bir hata da etkili oluyor. O da 1919-1922 döneminde İstanbul'daki sendikaların tavrı. Bu dönemde İstanbul'da önemli sayıda sendika var. Çok büyük eylemler yapıyorlar. 1921 ve 1922 yıllarında 1 Mayıs'ı kutluyorlar. Mitingler yapıyorlar; grevler yapıyorlar. İşgal kuvvetleri bunların üzerine gitmiyor. Ben bunu birkaç yıl öncesine kadar birkaç farklı nedene bağlardım. Derdim ki, hakim sınıflar cephesinde bir çatlak vardır; işgalci güçler arasında anlaşmazlıklar vardır. Millici güçlerle padişah yanlısı polisler arasında çelişkiler vardır, onun için müdahale edilmez. 1919'da Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) kurulmuştur. Batılı emperyalistler bu nedenle bu konuda biraz daha dikkatlidir. Veya 1. Dünya Savaşı yıllarında yaşanan yoksullaşma nedeniyle işçilerin tepkisi büyümüştür, diye ifade ederdim. Son birkaç yıldır bir başka nokta çarpıcı bir biçimde dikkatimi çekiyor. Bu sendikaların programlarını ve eylemlerinde öne sürdükleri talepleri yeniden taradım. İstanbul işgal altındayken işgale karşı çıkmamışlar. Anadolu'da Yunan mezalimi, katliamları sürerken bunlara karşı çıkmamışlar. Anadolu'da kanla ateşle bir istiklal savaşı, bir bağımsızlık savaşı verilirken tek tek işçilerden bu savaşa katılma cesaretini gösterenler olmuş ama sendikalar birer örgüt olarak bu konuda tavır koymamışlar. O zaman da işgal kuvvetleri, onlar

için en önemli konu olan bağımsızlık konusunda susan sendikaların üç kuruluş için yaptıkları eylemlere hoşgörü ile bakmış ve onların üzerine fazla gitmemiştir. O dönemde işçilerle en yakın ve yaygın bağı kuran örgütlenme, Hüseyin Hilmi'nin Türkiye Sosyalist Fırkası'ydı. Bu Parti, İstiklal Harbi'ne sıcak bakmıyor, işgalci güçlerin olumlu bazı adımlar atmaya ikna edilebileceğine inanıyordu. O dönemlerde Şefik Hüsnü'nün önderliğini yaptığı Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası vardı. Bu örgütün işçiler arasında da belirli ilişkileri söz konusuydu. Mücadelelerinde bağımsızlık ön planda değildir. Şefik Hüsnü 1950'li yıllarda Anadolu'ya geçmemiş olmalarının bir hata olduğunu söylemiştir. Komintern'le ve 1921'den itibaren de Profintern'le bağlantılı Beynelmül İşçiler İttihadı vardır. Bu örgütler sosyalizmi savunmuşlardır; ama bağımsızlık, işgalin durdurulması, emperyalizme karşı mücadele içinde ve ön saflarında yerleri yoktur. Ve o zaman da emperyalistler hoşgörüsüyle yaklaşmışlardır. Aynı hatayı işlememek lazım. 1925 yılında da, emperyalist tahrikle başlayan Şeyh Sait ayaklanmasını bastırmak amacıyla çıkarılan Takriri Sükun Kanunu sonrasında, istiklali kan ve ateşle kazanmış olanlar, İstiklal Savaşı sırasında onlara gereken desteği vermemiş olanlara gereken hoşgörüyü göstermemiştir.

Sömürgelerde işçi hakkı olmaz

Bugün ülkemiz işgal altındadır. Bugün ülkemiz sömürgeleştirilmektedir. Bu sömürgeleştirilmeye karşı mücadele belirgindir, başattır, çünkü sömürgelerde demokrasi olmaz, sömürgelerde işçi hakları olmaz. Ülke bağımsızsa ve ulusun egemenliği varsa o ülkede demokrasi gelişebilir. Türkiye bugün sömürgeleştiriliyor. Bu sömürgeleştirilmeye duyarsız kalan işçi örgütü bir kere asıl görevlerine ihanet ediyor demektir. Bizim bu bağımsızlık mücadelemizde yanımızda batılı sendikalar yok. Yanımızda uluslararası sendikal örgütler yok. Bizim bağımsızlık mücadelemizde yanımızda bulduğumuz, bağımsızlık elden gittiğinde zarar görmekte olan emekçi sınıf ve tabakalardır, vatanını sevenlerdir, burayı yurt kabul edenlerdir, ulusçu kesimlerdir. O nedenle Türk sendikacılık hareketinde şu anda hakim olan ve giderek öne çıkmakta olan çizgi, ülkenin bağımsızlığının ve ulusal egemenliğinin tehdit altında bulunduğu koşullarda anti-emperyalist ve ulusalcı güçlerle ittifakın temel alınmasıdır. Bu süreçte işçi sınıfının uluslararası dayanışması da kenara atılmamalıdır; ancak bugünkü koşullarda ona bel bağlamak büyük bir yanlışlık olur. Ne yazık ki, gelişmiş kapitalist ülkelerin sendikaları ve onların etkisindeki uluslararası sendikal örgütler, bizim bağımsızlığımız ve ulusal egemenlik konusunda gösterdiğimiz duyarlılık karşısında sessizliğini korumaktadır.